

Analiza przypadku edukacyjnego

Autor: Aleksandra Dworecka

mgr pedagogiki opiekuńczo - wychowawczej

Gimnazjum Nr 1 we Wrześni

wychowawca i kierownik świetlicy szkolnej

I Identyfikacja problemu

Diagnoza i terapia dziecka, które ma trudności w nauce czytania i pisaniu. Problem zasygnalizowała matka, która szuka sposobów zaradzenia trudnościom.

II Geneza i dynamika rozwoju

Andrzej – uczeń klasy I szkoły podstawowej – urodzony 02.07.1997r.

- **Informacja nauczyciela o sytuacji dziecka w szkole (19.04.2005r.)**

Andrzej jest uczniem aktywnym. Wypowiada się często. Lubi opowiadać o różnych wydarzeniach w rodzinie. Jego słownictwo jest urozmaicone. Chłopiec posiada duży zasób słów. Zdania formułuje prawidłowo. Ma wadę wymowy – seplenienie sz – s, cz – c. Ta wada nie wpływa na funkcjonowanie chłopca w klasie. Andrzej lubi zwracać na siebie uwagę, imponować kolegom. Dobrze wywiązuje się ze wszystkich zadań mu powierzonych, np. dyżury. Nie sprawia trudności wychowawczych.

Chłopiec czyta wolno i dość niechętnie, sposobem mieszanym. Wyrazy krótkie czyta całościowo, dłuższe pomocniczo gloskuje. Przeczytany tekst rozumie w stopniu wystarczającym, a w przypadku tekstów dłuższych zapomina o czym jest mowa w początkowych fragmentach. Zdarza się, że trudności sprawia mu analiza wyrazów. Zauważono, że błędnie układa zdania z rozsypanek wyrazowych (robi to szybko i jest mało zainteresowany tą czynnością). Zna alfabet i samogłoski. Zna znaki graficzne wszystkich liter. Z pamięci pisze nie ustrzegając się błędów – ortograficzne i „połykanie liter”. Popołnia błędy w pisaniu ze słuchu – najczęściej brak liter lub części wyrazów w przypadku zdań dłuższych. Błędnie przepisuje z tablicy („luki” w zdaniach). Pismo jest mało staranne, zeszyty mało estetyczne. Pismo mieści się w liniaturze. Litery łączą się nieprawidłowo – przerwy między nimi są zbyt małe i litery „wpadają na siebie”. Często skreśla, poprawia i wymazuje napisane wyrazy lub litery. Zauważalne jest także nieumiejętne pisanie wyrazów, w których występują s – sz, c – cz oraz ę – en – em, ą – on – om. Chłopiec pisze wolno a litery stawia oddzielnie.

Andrzej wymaga powtarzania zdań dłuższych i poleceń. Nie lubi zajęć o charakterze plastycznym – manualnym. Prace jego nie zawsze są staranne i estetyczne, a czynności doprowadzone do końca. Podczas czynności manualnych i grafomotorycznych uwidacznia się brak płynności ręki. Ręka szybko się męczy oraz występuje nierówny nacisk na papier. Chłopiec jest praworęczny. Na ławce utrzymuje porządek, ale często czegoś szuka.

Prace domowe ma zawsze odrobione – staranniej stawia literki i dba o wygląd ogólny (brak skreśleń, mazania). Jest zawsze przygotowany do zajęć (przybory, podręczniki). Lekcje odrabia z mamą. Na zajęciach lekcyjnych współpracuje z nauczycielem i rówieśnikami. Wykazuje zainteresowanie zadaniami – zwłaszcza o charakterze matematycznym. Podczas wykonywania czynności ujawnia się znaczna męczliwość. Przejawia się ona niepokojem ruchowym. Wolno przyswaja sobie nowe wiadomości – wymaga powtórzeń i stosowania pytań naprowadzających. Andrzej często myli kierunki przestrzenne i strony ciała (lewa ręka, prawa ręka). Ma problemy z orientacją podczas zajęć ruchowo – naśladowczych np. „Kielkujące nasiona” i na zajęciach rysunkowych (historyjki obrazkowe i rysunek naprowadzany). Ma trudności z prezentacją nazw dni tygodnia, miesięcy w określonej kolejności, choć zna te nazwy pojedynczo.

Chłopiec lubi uczęszczać do szkoły ze względu na zajęcia wychowania fizycznego i duże poczucie obowiązku.

- **Dane z wywiadu – 20.04.2005r. (wywiad z matką dziecka)**

Andrzej jest drugim dzieckiem w rodzinie. Ma starszą o rok siostrę i młodsze siostry bliźniaczki (3 lata). Rodzina jest pełna. Ojciec dziecka (46 lat) ma wykształcenie wyższe i zajmuje się materialnym utrzymaniem rodziny. Dużo czasu przebywa poza domem. Matka (40 lat) posiada wykształcenie średnie. Nie pracuje – oddana opiece nad dziećmi. Sytuacja materialna jak i mieszkaniowa rodziny jest dobra. Andrzej ma swój pokój.

Między rodzicami występuje rozbieżność co do metod i efektów wychowania syna. Ojciec nie dopuszcza możliwości „niedostatków” u chłopca. Uważa, że Andrzej musi być hardy, a z trudnościami poradzić sobie samodzielnie. Stąd wskazane przez matkę niepokojące sygnały, uważa za efekt jej nadopiekuńczości i wychowania „na dziewczynkę”. Sygnały ignoruje. Na tym tle między rodzicami dochodzi do konfliktów.

Matka często kontaktowała się z nauczycielami np. klasa „0”, gdy chłopiec miał problemy z głoskowaniem i zapamiętywaniem liter. Zauważona przez matkę wada wymowy (seplenienie) została zgłoszona do logopedy szkolnego. Zajęcia trwają do tej pory.

Matka w ciąży czuła się dobrze. Poród odbył się o czasie, siłami natury. Dziecko urodziło się zdrowe i otrzymało 9 punktów w skali Apgar. Gdy miał 3 lata zachorował na świnkę, ale przebieg choroby był łagodny. Można powiedzieć, że jest dzieckiem odpornym i nie choruje. Prowadzi bardzo regularny tryb życia (sen – 20⁰⁰, pobudka – 7⁰⁰, regularne posiłki).

Pierwsze wyrazy zaczął mówić, gdy miał około 2 lat. Mówił krótkimi zdaniami, a wypowiadał się raczej niechętnie. Seplenił i przekręcał wyrazy (ojciec uważał, że „to samo przejdzie”).

Rozwój motoryczny przebiegał w normie. Chłopiec raczkował. Około 18 miesiąca zaczął chodzić – choć mało precyzyjnie (siadał po kilku krokach). Był mało sprawny manualnie (nie interesowały go małe zabawki i manipulacje nimi; bawił się dużymi atrapami aut, dużymi klockami). Do końca klasy „0” nie potrafił wiązać sznurowadeł i zapinać guzików (matka wykonywała za niego wszystkie czynności samoobsługowe). Nie lubił rysować ani układać obrazków. Ulubionymi zabawami były te, w których wykorzystywał piłkę, rowerek, duże samochody.

Zadania domowe odrabia zawsze z matką. Zajmuje im to około 2 godzin dziennie, z przerwami na „wybieganie się”. Pracę nad lekcjami rozpoczyna zaraz po przyjściu ze szkoły (wówczas śpią młodsze siostry). Musi być zachęcany do zadań z czytaniem i pisanem. Wolno pracuje, ale pismo jest staranniejsze, a błędy weryfikowane przez matkę. Matka stosuje metodę przepisywania wielokrotnego wyrazów lub zdań napisanych „brzydko”. Ta metoda zniechęca chłopca coraz bardziej do pisania.

W wolnym czasie Andrzej gra z kolegami w piłkę i jeździ rowerem, gra na komputerze i ogląda bajki. Jest pogodny, towarzyski, grzeczny. Ma prawidłowe relacje z matką i siostrami. Ojciec natomiast stawia mu znacznie wyższe wymagania i często swoimi uwagami i dezaprobatą doprowadza chłopca do płaczu.

III Prognoza

A. Negatywna

Andrzej posiada trudności:

- w pisaniu: ortograficzne ó, rz, h oraz zastępowaniu ę – en – em, ą – on – om, grafika liter.
- W czytaniu: wolne tempo, technika mieszana, głoskowanie dłuższych wyrazów, naprzemienne stosowanie dwuznaków: sz – s, cz – c, sepleni – wada wymowy.

Istnieje umiarkowane ryzyko wystąpienia dysleksji – 45 punktów na podstawie SRD:

- ☞ najpoważniejsze sygnały nieprawidłowości występują w obrębie motoryki małej: co uwidacznia się męczliwością ręki, brakiem płynności ruchów ręki, wadliwą regulacją napięcia mięśniowego;
- ☞ mniej sprawne są funkcje wzrokowe: błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci mimo znajomości graficznej liter i zasad ortografii;
- ☞ chłopiec ma kłopoty z ustaleniem kierunków w przestrzeni i stronach ciała: co wyraża się błędną interpretacją kierunków na zajęciach ruchowych i plastycznych;
- ☞ chłopiec ma trudności z rozumieniem treści dłuższych tekstów i pisaniem ze słuchu – należy zwrócić patrzeć na pamięć świeżą i odroczoną lub uwagę i jej koncentrację.

B. Pozytywna

Andrzej posiada możliwości pozwalające pokonać trudności poprzez wykorzystanie sprzyjających ku temu warunków:

- ☞ dobre nastawienie chłopca do obowiązków szkolnych;
- ☞ sprzyjające środowisko domowe – zaangażowanie matki oraz starszej siostry (bardzo dobra uczennica);
- ☞ wykorzystanie ruchu (motoryka duża) w ćwiczeniach;
- ☞ chęć współpracy dziecka z nauczycielami i rówieśnikami oraz umiejętność korzystania ze wskazówek.

IV Propozycje rozwiązań. Wdrażanie oddziaływań

Celem podjętych działań jest sprostanie trudnościom w czytaniu i pisaniu oraz wypracowanie metod, które pozwolą zapobiec rozwojowi tych trudności.

Zadania do realizacji:

- ☞ Zaopatrzenie matki w zestaw ćwiczeń wspomagających zaburzone funkcje (załącznik nr 1, nr 2, nr 3).

Zachęcenie do korzystania z zeszytu ćwiczeń „Ortografia klas I – IV”

A. Omiecińska, Z. Saduś

- ☞ Zgłoszenie do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej celem uzyskania dokładnych informacji na temat trudności w czytaniu i pisaniu, ewentualnie co do

kierunku pracy korekcyjno – kompensacyjnej.

- œ Odrabianie zadań domowych częściowo z matką, ale też samodzielnie. Zwrócenie uwagi na czas zajęć – w dotychczasowym wymiarze godzin i organizacji (zaraz po szkole) chłopiec jest zbyt zmęczony.
- œ Zamiast stosowanej przez matkę metody wielokrotnego przepisywania zastosować inne rozwiązanie np. nagradzanie. Stosować pozytywne wzmocnienia zarówno co do czasu, treści jak i sposobu wykonania.
- œ Wyrabianie nawyku sprawdzania wyrazów z trudnością ortograficzną (praca ze słownikiem ortograficznym lub komputerem).
- œ Kształtowanie spostrzegawczości ortograficznej – łatwość zauważania błędów we własnym zapisie.
- œ Zachęcanie do czynności manualnych – włączanie do prac domowych i samoobsługowych.
- œ Zmobilizowanie do czytania: pisma dla dzieci, artykuły w prasie, książki z biblioteki (rywalizacja klasowa lub łącznik biblioteczny).
- œ Stosowanie podczas zajęć przerw śródlekcyjnych oraz dzielenie materiału do nauki na części.
- œ Posadzenie chłopca w ławce, blisko nauczyciela.
- œ Przygotowanie indywidualnego programu przezwyciężenia trudności (załącznik nr 4):
 1. na podstawie kształtowania gotowości do uczenia się (materiał bezliterowy).
Na tych zajęciach można wykorzystać ćwiczenia usprawniające rozwój percepcyjno – motoryczny np. metodę Kepharta.
 2. Na podstawie materiału literowego: opracowanie dwuznaków, pisanie z pamięci i ze słuchu, doskonalenie techniki czytania, czytanie i pisanie sylab i wyrazów, przepisywanie i odwzorowywanie.

Ze specjalistycznych porad można zasugerować wizytę u okulisty (wykluczenie wady wzroku) jak i udział rodziców w terapii rodzinnej.

Efekty oddziaływań

W tak krótkim czasie trudno wskazać widoczne efekty zaproponowanych rozwiązań.

Podjęto jednak niektóre działania:

- œ matka zaplanowała odrabianie zadań domowych w godzinach popołudniowych;
- œ stara się pomagać tylko w przypadku niejasności;
- œ zadania (czytanie i pisanie) z j. polskiego chłopiec odrabia jako pierwsze;
- œ Andrzej uczy się czytać pod nadzorem siostry;
- œ włączony został do prac domowych – specjalnie dla niego przygotowanych;
- œ chłopiec umie i korzysta ze słownika ortograficznego;
- œ matka przeprowadza ćwiczenia zaproponowane przez nauczyciela i pozostaje z nim w kontakcie;
- œ nauczyciel posadził chłopca w pierwszej ławce i stara się dzielić materiał nauczania (tekst) na części;
- œ matka nie zgłosiła się do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, ani na terapię rodzinną (opór ojca);
- œ badanie okulistyczne wykluczyło wadę wzroku.

Załącznik nr 4

Indywidualny plan pracy terapeutycznej

I. Ćwiczenia usprawniające koordynację wzrokowo – ruchową:

A.

1. Usprawnienie funkcji wzrokowych na materiale bezsłownym;
2. Usprawnienie analizy i syntezy wzrokowej na materiale bezsłownym;
3. Ćwiczenia pamięci wzrokowej;

B.

1. Usprawnienie funkcji słuchowych na materiale bezsłownym;
2. Ćwiczenia analizy i syntezy słuchowej na materiale bezsłownym;
3. Usprawnienie pamięci słuchowej.

II. Ćwiczenia w czytaniu i pisaniu na materiale słownym:

1. Utrwalanie wzrokowego obrazu liter;
2. Ćwiczenia wzrokowego obrazu często mylonych liter i różnicowanie ich;
3. Utrwalenie wzrokowego obrazu wyrazów;
4. Ćwiczenia wzrokowo – słuchowe w zakresie analizy i syntezy sylab, wyrazów, zdań;
5. Pisanie ze słuchu.

III. Usprawnienie manualne i grafomotoryczne

IV. Korygowanie wady wymowy (seplenienie) – na zajęciach tylko w formie fragmentarycznej, ponieważ ćwiczenia prowadzi specjalista

BIBLIOGRAFIA

1. B. Kaja: „Zarys Terapii dziecka” - Bydgoszcz 2001
2. J. Czajkowska, K. Herda: „Zajęcia korekcyjno – kompensacyjne w szkole” - WsiP 1989
3. U. Normann: „Trening pamięci” - KDC 2002
4. E. Kujawa, M. Kurzyna: „Reedukacja dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu” - WsiP 1996
5. A. Omiecińska, Z. Saduś: „Ortografia klas I – IV”